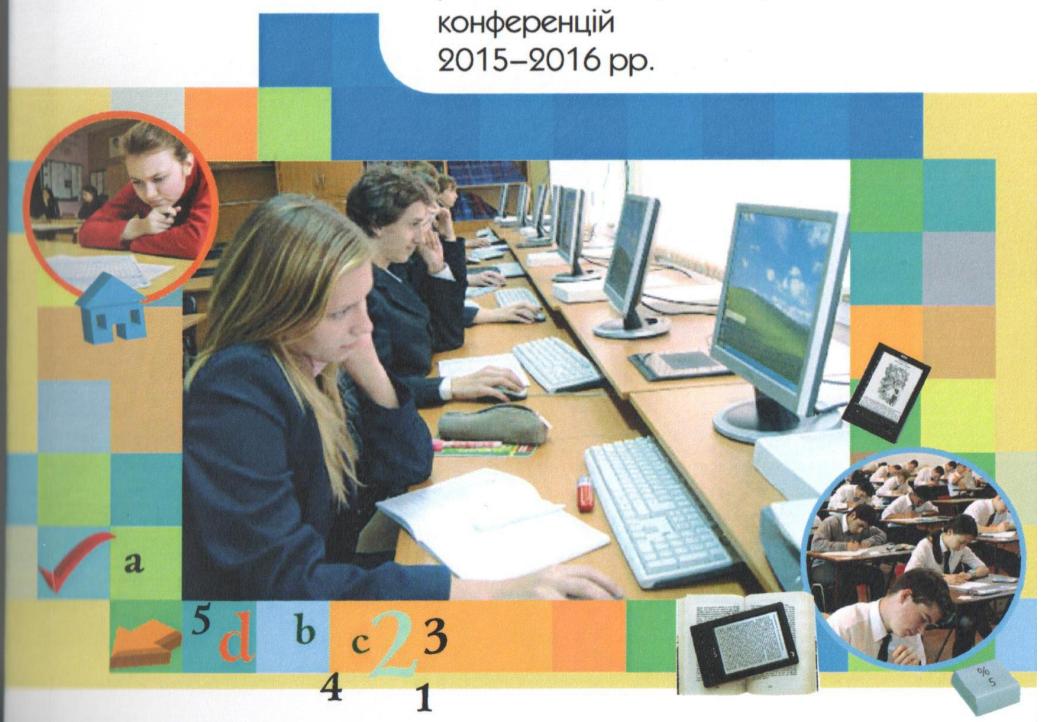

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ СУЧASНОЮ СТОЛИЧНОЮ ШКОЛОЮ

Збірник

наукових статей за матеріалами
регіональних науково-практичних
конференцій
2015–2016 рр.

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ СУЧASНОЮ СТОЛИЧНОЮ ШКОЛОЮ

Збірник наукових статей
за матеріалами регіональних
науково-практических конференцій
2015–2016 рр.

За зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори.

Видання підготовлене до друку в НМЦ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності М.М. Прядко

дповідальна за випуск А.М. Данил

Над виданням працювали: Н.І. Гетьман, О.А. Марюхненко,

Т.В. Нестерова, Н.И. Погорелова

Поліграфічна група: А.А. Богадельна, Д.Я. Ярошенко, О.М. Дзень,

ОПТИМІЗАЦІЯ ЗОВНІШньОГО ТА ВНУТРІШньОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ЗМІН ДІЯЛЬНОСТІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Черниш Анатолій Петрович,

доцент кафедри управління

Інституту суспільства

Київського університету імені Бориса Грінченка,

кандидат педагогічних наук, доцент

Автор привертає увагу до проблеми управління ЗНЗ як адміністрацією закладу, так і вищими органами. На його думку, шкільна система управління ЗНЗ надто складна, дублюється державними та освітніми структурами, які чисельними директивами, запитами, настановами не допомагають керівництву навчального закладу, а лише відволікають від виконання необхідних для успішної діяльності ЗНЗ управлінських дій керівника. Аналізуючи закордонний досвід управління освітніми закладами, автор наголошує про необхідність не лише спростити управлінську вертикаль, а й кардинально змінити ідеологію управління.

Ключові слова: електронне управління, інженерне забезпечення діяльності ЗНЗ, передача повноважень управлінських дій, менеджер освіти як управлінець.

Актуальність. За останнє десятиліття значно збільшується чисельність працівників районних управлінь освіти, державних структур, які у своїй діяльності мали б співпрацювати зі школами. Натомість з їх сторони надходять лише «керівні» вказівки, лише інформаційні запити, замість дієвої системи контролю за діяльністю загальноосвітніх навчальних закладів. Така «паперова» система взаємовідносин негативно впливає на внутрішню систему управління навчальним закладом.

Адміністрації школи, крім своїх внутрішніх наказів, необхідно дублювати всі накази міністерства, департаменту освіти, районних управлінь освіти, розпоряджень міської та районних держадміністрацій, а також розпорядження контролюючих інституцій. Аналіз діяльності адміністрації ЗНЗ показав, що за один навчальний рік у школі видається 400 і більше наказів. Більшість з них — дублі зовнішніх. Як правило, вони носять інформативний характер і не мають констатуючої части-

ни. Така управлінська система негативно впливає на навчально-виховний процес і всю діяльність навчального закладу загалом. Тому наразі потрібно зробити детальний фаховий аналіз всієї системи управління ЗНЗ і сформувати висновки щодо покращення чи кардинальних змін управління школою.

Аналіз досліджень. Розглядаючи навчальний заклад як об'єкта управління, а керівника як суб'єкта управління, потрібно звернути увагу на правову сторону цих відносин. Питання правової компетенції керівника НЗ досліджували такі вітчизняні науковці, як Г.О. Дорохов, В.В. Олійник, В.М. Сиріх, В.І. Шкатулла, Ю.В. Шукевич, Н.О. Давидова. Серед іноземних науковців слід відзначити роботи Р. Герстейн, М. Преір, К. Хукер, Р. Смола. Усталене питання лідерства, що домінує в менеджменті давно стало аксіомою в США та Європі. Лише недавно вітчизняні науковці стали приділяти йому значну увагу. Для прийняття ефективних управлінських дій замало посади керівника — необхідні лідерські якості. Даному питання присвятили свою увагу зарубіжні та вітчизняні науковці: Х. Оуен, В. Ходжсон, Г. Наззард, Дж. Бойетт, С.А. Калашнікова, К.О. Ліньєв. Звичайно для успішного лідера-менеджера необхідні знання комунікативних технологій, що досліджувалися в роботах Я. Радкевича-Винницького та Г.Г. Поченцева.

Мета статті. Проаналізувати систему зовнішнього та внутрішнього управління ЗНЗ. Потрібно оптимізувати внутрішнє управління і повністю відмовитись від зовнішнього. Зовнішні чинники в особі держави та освітніх органів мають, не відхиляючись від чинного законодавства стосовно освіти, на осінніх конференціях закладати побажання, необхідні регіональні та національні заходи в щорічну програму діяльності школи, урізноманітнюючи її виходячи із змісту діяльності того чи іншого навчального закладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нинішня діяльність школи регламентована в основному такими документами, як Конституція України, Закон України «Про освіту», Закон України «Про середню освіту», Положення про навчальний заклад, власний статут навчального закладу, іншими розпорядницькими та інструктивно-методичними документами. На жаль, вони і є тим фактором громіздкості системи управління, вірніше безсистемності, тому що зміст їх часто буває суперечливим і переобтяжує технологічну та управлінську діяльність навчального закладу. Керівники з досвідом, розуміючи це, просто відписуються на часто недолугі управлінські вказівки, але ця управлін-

ська діяльність забирає надто багато часу для здійснення ними ефективної системи управління НЗ і несе правове переобтяження. Хочеться вірити, що у новий Закон «Про середню освіту» будуть внесені значні зміни щодо постаті керівника, його професіональної компетентності та професіональної відповідальності. У нинішніх умовах жорстка, довгострокова незмінна система діяльності організації, в тому числі освітньої, не діє.

Потрібна гнучка система, яка може ефективно конкурувати в ринкових умовах. Зміна економічних взаємовідносин у суспільстві стає передумовою зміни соціальних, політичних, комунікативних, правових та інших відносин, що вимагає від освіти, як середньої так і вищої, значної оптимізації та гнучкості системи діяльності організації, а отже, і системи управління.

Для створення ефективної системи діяльності та управління навчальною організацією необхідно переорієнтувати зміст освіти, а отже і навчально-виховний процес щодо проблем отримання якісних знань, умінь, понять в систему педагогічних та дидактических дій на створення умов ефективного розвитку кожної особистості учня.

Для цього необхідно виконати певні умови:

- створити ефективну діагностику психофізичного та інтелектуального стану першокласників школи;
- виходячи з аналізу діагностики, враховуючи освітні запити батьків і учнів, нові освітні стандарти, створювати не систему знань, а систему умов ефективного розвитку особистості і з врахуванням освітніх запитів часу, освітніх стандартів, даних діагностики особистості учня, іх запитів. Така система дозволить ефективно використати наявні можливості і генетику особистості, зорієнтує їх в сучасних умовах життедіяльності суспільства;
- в навчальний план внести значні зміни, зорієнтувати на практичну направленість змісту начальних предметів, оскільки в середньому 70 % учнів в майбутньому отримують професії, пов'язані з робітничими професіями, чи професії, пов'язані з простими операційними технологіями;
- у навчальну програму потрібно внести ряд обов'язкових предметів, що в даний час не вивчаються у школі або недостатньо висвітлені в певних розділах тих чи інших предметів. Сюди необхідно віднести такі напрями чи теми знань: «технології людської діяльності», «економіка в повсякденному житті», «правова культура та правові взаємовід-

носини в суспільстві», «розвиток людини від народження до старіння», «особливості комунікативних технологій» тощо.

Необхідно значно зменшити, до 50 %, державні стандарти освіти і дати можливість навчальним закладам, виходячи з умов діяльності, контингенту учнів, формувати ефективніший навчальний план. Науково-дослідним інститутом, університетом запропонувати до використання навчальні програми, підручники з різноманітних напрямів, зміст цих програм має розкривати, через надані знання, поняття, про індивідуальний план особистості.

Педагогічна конструкція навчального плану має бути побудована таким чином, щоб вміло поєднувались загальні навчальні заходи з індивідуально-груповими.

Таку систему без участі батьків побудувати неможливо. Батьків потрібно залучати не до збору коштів, а до прямої участі в ефективній діяльності системи розвитку особистості їх дітей.

Психологам, соціологам необхідно розробити певні сценарії спільних дій педагогів, батьків, учнів в реалізації такої системи. Дванадцятирічний термін навчання у школі від 6 до 18 років самий продуктивний час для формування особистості, час, який потрібно ефективно використовувати. Обсяг даної статті не дозволяє зробити детальний аналіз використання шкільного часу як учнями, так і педагогами.

Але навіть побіжний огляд даної проблеми говорить про неприпустимо великі втрати, що призводять до недосформованості світогляду, моралі, комунікативних відносин, безпеки життедіяльності, вибору професій, можливостей самореалізації особистості тощо. Науковці, автори підручників у програмах навчальних предметів постійно додають нові знання, поняття, що стрімко зростають. У соціальній навколонауковий простір кинуто безкінечну кількість інформації, частина якої в майбутньому стане науковою базою. Де, в якій програмі школи, ми знайдемо путівник з цієї інформації? Хто з фахівців школи із усієї сукупності знань може скласти мозаїку світоглядної, гуманітарної, до-професійної складової наших випускників шкіл?

Висновки. Виходячи із змісту статті і порушених нею проблем, можна зробити наступні висновки:

1. Необхідно визначити сучасну ідеологію середньої освіти, її правову, змістовну, організаційну та управлінську складові.

2. Зробити детальну діагностику нинішньої системи змісту освітніх закладів.

3. Виходячи із зробленого аналізу, внести доповнення, часткові чи докорінні зміни її складових.

У правовій частині — самостійність навчальних закладів, самостійність вчителя щодо змісту, методів навчання. Учитель має бути ліцензованим на самостійну педагогічну діяльність. Значно розширити приватні освітні послуги: репетиторство, індивідуальне навчання, приватні міні-школи та міні-дитячі садочки, міні-позашкільні заклади.

У змістовній частині навчальні предмети мають не нести знання, а подавати ідеологію понять, які складаються із знань, які збільшуються, змінюються впродовж життя людини, і цьому потрібно навчити дітей у школі, і тоді людина на базі даних технологій буде не вчитись в певних інституціях протягом усього життя, а формувати нові поняття, додавати знання чи змінювати їх до вже відомих. Процес такого навчання має бути, як процес дихання, — безперервний, безупинний і, можливо, в певній мірі, напівсвідомий.

Зміни у правовій і змістовній частині звичайно приведуть до змін в організаційній та управлінській діяльності. Основними особливостями цих знань має бути учень. Він не чекає певних знань, а веде пошук самостійно. Учитель, батьки — консультанти. Учитель модератор. Учитель показує ідеологію явища, що складається з певних понять-знань, умінь і показує технологію його розкриття. Учень має бути обзброєний технологією опанування змісту цього явища.

Лінійна система управління доводиться до мінімалізму. Учнівські досягнення фіксуються публічно на різноманітних конкурсах, симпозіумах, навчальних, наукових конференціях. Нинішню систему оцінювання потрібно змінити. Некоректно застосовувати одну і ту ж систему оцінювання до різних типів особистості з різними інтелектуальними, психофізичними і, можливо, моральними особливостями. Нинішня система обслуговує лише інтелектуалів і принижує решту, що складає до 70 % населення. Можливо, потрібно звернутись до історії системи оцінювання Києво-Могилянської академії за час її становлення як освітньої інституції.

Управління навчальним закладом, навчально-виховним процесом має бути адаптивним, направленим на розуміння і стратегію розвитку і тактично гнучким.

Література

1. Україна 2020: гуманітарні виміри безпеки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.uipp.org.ua/uploads/news_message/at_nleuk/0070/42.pdf. — Назва з екрана.
2. Ягофаров Д.А. Правовое регулирование системы образования / Д.А. Ягофаров. — М., 2004. — 211 с.
3. Поченцов Г.Г. Теория коммуникации / Г.Г. Поченцов. — М. : Рефл-бук; К. Ваклер, 2006. — 656 с.
4. Митник О.Я. Теоретико-методологічні засади побудови навчання у ЗНЗ як цілісно творчого процесу / О.Я. Митник // Рідна школа. — 2012. — № 10. — С. 55–60.
5. Охридское послание // Новые перспективы деятельности ЮНЕСКО, связанной с диалогом между цивилизациями и культурами, включая, в частности, мероприятия по итогам Делийской конференции на уровне министров. — Париж : Изд-во ЮНЕСКО, 2004. — 12 с.
6. Рабченок Т. Технологизация управлінської діяльності в сучасному навчальному закладі / Т. Рабченок // Управління освітою. — 2007. — № 3. — С. 20–24.
7. Національні проекти для України / [А.В. Єрмолаєв, Я.А. Жаліло, С.О. Біла та ін.]; за ред. Я.А. Жаліло. — К. : НІСД, 2010. — 37 с.